

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum passio quæ est causa peccati, diminuat peccatu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

& potus, & alia hmoi: sine quantum ad cōseruationem speciei, sicut in ueneris, & horū inordinatus appetitus dī concupiscentia carnis. Alia est cōcupiscentia animalis, eorum. I. quæ per sensum carnis sūntentationē, aut delectationē nō afferunt, sed sūnt delectabilia sūm apprehensionē imaginationis, aut alicuius hmoi acceptationis, sicut sūnt pecunia, ornatus vestium, & alia hmoi: & hęc quidem animalis concupiscentia vocatur concupiscentia oculorū, sicut intelligatur concupiscentia oculi, lipsius visio nis, quæ sit per oculos, ut referatur ad curiositatē, secundum quod * Aug. exponit in 10. Cōfess. siue referatur ad concupiscentiā rerum, quę exterius oculis proponuntur, ut referatur ad cupiditatem, secundum quod ab aliis exponitur. Appetitus autē inordinatus boni ardui pertinet ad superbā uitā. nam superbia est appetitus inordinatus excellentiā, ut * in ceteris dicit. Et sic patet, quod ad ista tria reduci possunt oēs passiones, quę sūnt causa peccati: nam ad duo prima reducuntur oēs passiones cōcupiscentibilibis: ad tertiam autē oēs passiones irascibilis, quod ideo non diuiditur in duo, quia oēs passiones irascibilis naturaliter conformantur cōcupiscentiā animali.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod secundum quod cupiditas importat uniuersaliter appetitum cuiuslibet boni, sic etiam superbia uitę continetur sub cupiditate. Quomodo autem cupiditas, secundum quod est speciale uirium, quod auaritia nominatur, sit radix omnium peccatorum, * infra dicitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod concupiscentia oculorū nō dī hic cōcupiscentia oīum rerū, quę uideri oculis pnt, sed solū earū in quibus nō qritur delectatio carnis, quę est sūm tactum, sed solū delectatio oculi, id est, cuiuscunq; apprehensio virtutis.

AD TERTIVM dicendum, quod sensus uisus est excellentior inter oēs alios sensus, & ad plura se extendens, ut dicitur in 1. * Metaph. & ideo nomē eius transferitur ad omnes alios sensus, & etiam ad omnes interiores apprehensiones, ut * August. dicit in lib. de uerbis Domini.

AD QUARTVM Dicendum, quod fuga mali causatur ex appetitu boni, ut supra dictum est: & ideo ponitur solum passiones inclinantes ad bonū tanquam causę earum, quę faciunt inordinate fugam mali.

Art. 3. Prę. Quanto intensiori uoluntate aliquis facit peccatum, tãto grauius uidet peccare: sed passio impellens uoluntatē, facit eã uehementius ferri in actū peccati: ergo passio aggrauat peccatū.

SED CONTRA. Passio ipsa concupiscentię uocatur rēratio carnis: sed quãto aliquis maiori tentatione prostermitur, tanto minus peccat, ut patet p * Aug. ergo passio diminuit peccatū.

RESPON. Dicendum, quod peccatum essentialiter cōsistit in actū lib. arbit. quod est facultas uolūtatis, & rationis: passio autem est motus appetitus sensitui. Appetitus autem sensituius potest se habere ad lib. arbit. & antecedenter, & cōsequēter. Antecedenter quidem, sūm quod passio appetitus sensitui trahit, uel inclināt rōnem, uel uoluntatē, ut supra dictum est. Consequēter autem, sūm quod motus superiorū uirium, si sint uehementes, redundant in inferiores.

Criores. Non. n. potest uoluntas intente moueri in aliquid, quin excitetur aliqua passio in appetitu sensitui. Si igitur accipitur passio secundum quod præcedit actum peccati, sic necesse est, quod diminuat peccatum. Actus enim in tantum est peccatum, in quantum est uolūtariū, & in nobis existens. Esse autē aliquid in nobis dī per rationem, & uoluntatem: unde quanto rō, & uoluntates ex se aliquid agunt, nō ex impulsu passionis, magis est uolūtariū, & in nobis existēs, & secundum hoc passio minuit peccatum, in quantum minuit uolūtariū: passio autē consequens non dimminuit peccatū, sed magis auget, uel potius est signum magnitudinis eius, in quantum, si demonstrat intensionem uoluntatis ad actum peccati, & sic uoluntatis est quod quanto aliq; maiori libidine, uel concupiscentia peccat, tanto magis peccat.

Dicendum, quod passio est causa peccati ex parte cōuersionis. Grauitas autem peccati magis attenditur ex parte auersionis, quia quidem ex conuersione sequitur per accidens, id est, præter intentionem peccantis. Causę autem per accidens augmentatę, non augmentant effectus, sed solum causę per se.

AD SECUNDVM dicendum, quod bona passio consequens iudicium rationis augmentat meritum: si autem præcedit, ut scilicet homo magis ex passione, quam ex iudicio rationis moueatur ad bene agendum, talis passio diminuit bonitatem, & laudem actus.

AD TERTIVM dicendū, quod si motus uolūtatis sit intensior Prima Secunda S. Tho. Y 3 ex

Ad primum solum dicitur: quod grauitas peccatorum attenditur secundum obiecta causaliter, secundum autē auersiones, formaliter: quia grauitas conditio est materialis, quę in auersione peccati consistit. Et propterea hic dicitur, quod magis attenditur ex parte auersionis.

Innuetur II. 14. de ci. Dei 12. in fi. 5

Ad secundum dicitur, quod aliud est illud quod de obiecto peccati, & aliud de conuersione ad obiectum: augmentato namque obiecto, auget auersio & malitia, quia per se sequitur ad illud, ut superius patet. Augmentata autem conuersione ad ipsum, non oportet augeri auersionem, quia conuersio ex intentione mentitur, quę per accidens respicit obiectum, ut causat auersionem: & propterea in littera augmentata conuersio, causat per accidens ponit se respectu auersionis.

In responsione ad tertium eundem articulo sexto, q. author intendit, quod motus uoluntatis dupliciter potest attendi, scilicet, in quantum proprius uoluntati, & in quantum communis uoluntati, & passioni. Si sit intentus ut proprius uoluntati, i. ex ipsa inclinatione uoluntatis, quãto intensior, tãto grauior culpa, & similiter maius meritum. Si autem sit intentus ut communis, id est, ex passionis inclinatione, sic nō quãto intensior, tãto grauior culpa: nec maius meritum. Et ratio est, quia intensio illa conuertitur ex causa diuini uoluntatis: peccatum autē & meritum consistunt in ratione uoluntatis.

Ad primum ergo dicendū, quod passio est causa peccati ex parte cōuersionis. Grauitas autem peccati magis attenditur ex parte auersionis, quia quidem ex conuersione sequitur per accidens, id est, præter intentionem peccantis. Causę autem per accidens augmentatę, non augmentant effectus, sed solum causę per se.

Ad secundum dicendum, quod bona passio consequens iudicium rationis augmentat meritum: si autem præcedit, ut scilicet homo magis ex passione, quam ex iudicio rationis moueatur ad bene agendum, talis passio diminuit bonitatem, & laudem actus.

Ad tertium dicendū, quod si motus uolūtatis sit intensior Prima Secunda S. Tho. Y 3 ex

ARTICULVS VI.

Utrum peccatum alleuietur propter passionem.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod peccatum non alleuietur pp passionē. Augmentum. n. causę auget effectū. si. n. calidum dissoluit, magis calidū magis dissoluit: sed passio est cā peccati, ut * habitum est. ergo quanto est intensior passio, tãto est maius peccatum. passio igit nō minuit peccatum, sed auget. **¶** 2. Prę. Sicut se habet passio bona ad meritū, ita se habet mala passio ad peccatū: sed bona passio auget meritum. tãto. n. aliq; magis uideret mereri, quãto ex maiori misericordia paup; subuenit. ergo et mala passio magis aggrauat peccatum, q̄ alleuiet.

Super Quæstio septagesima septima articulo sextimo. N articulo. e. omittis tertio, quarto, & quinto, duo dubia occurrunt: circa responsionem ad primum. Superius namq; in q. 73 ar. 3. dictum est, quod grauitas essentialis peccatorum attenditur secundum obiecta: nūc uero dicitur, quod magis attenditur secundum auersionē: & ex hoc nascitur secundū dubium quia si grauitas peccati attenditur secundum obiectum, augmentata conuersione ad obiectum, augetur peccatū: quoniam conuersio non per accidens, sed p se respicit obiectum, unde est grauitas.

¶ Super Quaestione
Septuagesima prima
Articulus septimus.

In artic. 7. habes, qd peccata sequentia amenciam, ebrietate, & similia, quando fuerint uoluntaria, imputantur, memeto quod non imputantur, ut peccata illarum specierum sed ut circumstantia primorum peccatorum. Cum autem audis, quod infirmitas corporis uoluntaria non excusat a peccatis sequentibus. intellige durante illius infirmitatis affectu. Post peccata enim etiam si corporis infirmitas perseueret, excusatur a peccatis sequentibus. Et haec de isto articulo a me sub breuitate dicta sufficiant, quonia nihil aliud necessarium, & notatione dignum scribendum occurrit.

Infr. ar. 8. ad 3. & ma. q. 3. q. 10. cor.

Art. 2. huius q. & q. 76. art. 3.

ex passione incitatus: non tamen ita est uoluntatis proprius, sicut si sola ratione moueretur ad peccandum.

ARTICVLVS VII.

Utrum passio totaliter excuset a peccato.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur qd passio totaliter excuset a peccato. Quicquid enim causat inuoluntarium, excusat totaliter a peccato: sed concupiscentia carnis quae est quedam passio, causat inuoluntarium, sicut illud Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, ut non queat; uultis, illa faciatis. ergo passio totaliter excusat a peccato.

¶ 2 Præ. Passio causat ignorantiam quandam in particulari, ut dictum est: sed ignorantia particularis totaliter excusat a peccato, sicut supra habitum est. ergo passio totaliter excusat a peccato. ¶ 3 Præ. Infirmitas animae grauior est, quam infirmitas corporis: sed infirmitas corporis totaliter excusat a peccato, ut patet in phreneticis. ergo multo magis passio, quae est infirmitas animae.

SED CONTRA est, quod Apostolus Rom. 7. uocat passiones peccatorum non nisi quia peccata causant, quod non esset, si a peccato totaliter excusarent. ergo passiones non totaliter a peccato excusant.

RESPON. Dicendum, quod secundum hoc solum actus aliquis, qui de genere suo est malus, totaliter a peccato excusatur, quod totaliter inuoluntarius redditur. unde si sit talis passio, que totaliter inuoluntarium reddat actum sequentem, totaliter a peccato excusatur, alioquin non totaliter. Circa quod duo consideranda uidentur. Primo quidem, quod aliquid potest esse uoluntarium uel sicut se, sicut quod uoluntas directe in ipsum fertur: uel secundum suam causam, quod uoluntas fertur in causam, & non in effectum, ut patet in eo qui uoluntarie inebriatur: ex hoc enim, quasi uoluntarium ei imputatur, quod per ebrietatem committit. Secundo considerandum est, quod aliquid dicitur uoluntarium directe, uel indirecte, directe quidem id, in quod uoluntas fertur: indirecte autem illud, quod uoluntas potuit prohibere, sed non prohibet. Secundum hoc igitur distinguendum est, quia passio quaequid est tanta, quod totaliter aufert usum rationis, sicut patet in his qui propter amorem, uel iram insanunt; & tunc si talis passio a principio fuerit uoluntaria, imputatur actus ad peccatum, quia est uoluntarius in sua causa, sicut etiam de ebrietate dictum est. Si uero causa non fuerit uoluntaria, sed naturalis, puta cum aliquis ex aegritudine, uel aliqua hominis causa incidit in talem passionem, quae totaliter aufert usum rationis, actus omnino redditur inuoluntarius, & per consequens totaliter a peccato excusatur. Quae uero passio non est tanta, quod totaliter interceptum usum rationis: & tunc ratio potest passionem excludere diuertendo ad alias cogitationes, uel impedire ne suum consequatur effectum: quia membra non applicantur operi, nisi per consensum rationis, ut supra dictum est. unde talis passio non totaliter excusat a peccato.

q. 75. art. 4. & q. 77.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hoc quod dicitur

citur. Ut non quaecumque uultis, illa faciatis non est ferendum ad ea, quae sunt per exteriorem actionem ad interiorem concupiscentiam motum. Velle est homo nunquam concupiscere malum. sicut etiam exprimitur id quod dicitur Ro. 7. Quod odi malum, illud facio. Vel potest referri ad uoluntatem precedentem passionem, ut patet in continentibus, qui contra propositum agunt propter suam concupiscentiam.

AD SECVNDVM dicendum, quod ignorantia particularis, quae totaliter excusat, est ignorantia circumstantia, quam quidem quis scire non potest debita diligentia adhibita: sed passio causat ignorantiam iuris particulari, dum impedit applicationem communis scientiae ad particularem actum, quam quidem passionem ratio repellere potest. ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod infirmitas corporis est inuoluntaria. effectus autem simile, si esset uoluntaria, sicut de ebrietate dictum est, quae est quedam corporalis infirmitas.

ARTICVLVS VIII.
Utrum peccatum, quod est ex passione, possit esse mortale.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod peccatum, quod est ex passione, non possit esse mortale. Veniale enim peccatum diuiditur contra mortale: sed peccatum, quod est ex infirmitate, est ueniale, cum habeat in se causam ueniam. Cum igitur peccatum, quod est ex passione, sit ex infirmitate, uidetur quod non possit esse mortale.

¶ 2 Præ. Causa non est potior effectu; sed passio non potest esse peccatum mortale, non enim in sensualitate est peccatum mortale, ut supra habitum est. ergo peccatum, quod est ex passione, non potest esse mortale.

¶ 3 Præ. Passio abducit a ratione, ut ex dictis patet: sed ratio est conuerti ad Deum, uel auertit a Deo in quo consistit ratio peccati mortalis. peccatum ergo, quod est ex passione, non potest esse mortale.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Rom. 7. quod passiones peccatorum operantur in membris nostris ad fructificandum morti: hoc autem est proprium mortalis peccati, quod fructificet morti. peccatum, quod est ex passione, potest esse mortale.

RESPON. Dicendum, quod peccatum mortale, ut supra dictum est, consistit in auersione a deo, ut supra dictum est, qui est Deus, quae quidem auersio potest fieri a deo per rationem deliberantem, cuius etiam potest contingere, quod inclinatio anime in aliquid quod contrariatur ultimo fini, non sit peccatum mortale, quia ratio deliberans non potest occurrere, quando contingit in subitis motibus. Cum autem ex passione aliquis procedit ad actum peccati, uel ad consensum deliberatum, hoc non fit subito, unde ratio deliberans potest hic occurrere: potest enim excutere, uel saltem impedire passionem, ut dictum est. unde si non occurrat, est peccatum mortale, licet uideamus quod multa homicidia, & multa adulteria per passionem committuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ueniale dicitur tripliciter. Uno modo ex causa, quia facit

etiam ad ea, quae sunt per exteriorem actionem ad interiorem concupiscentiam motum. Velle est homo nunquam concupiscere malum. sicut etiam exprimitur id quod dicitur Ro. 7. Quod odi malum, illud facio. Vel potest referri ad uoluntatem precedentem passionem, ut patet in continentibus, qui contra propositum agunt propter suam concupiscentiam. AD SECVNDVM dicendum, quod ignorantia particularis, quae totaliter excusat, est ignorantia circumstantia, quam quidem quis scire non potest debita diligentia adhibita: sed passio causat ignorantiam iuris particulari, dum impedit applicationem communis scientiae ad particularem actum, quam quidem passionem ratio repellere potest. ut dictum est. AD TERTIVM dicendum, quod infirmitas corporis est inuoluntaria. effectus autem simile, si esset uoluntaria, sicut de ebrietate dictum est, quae est quedam corporalis infirmitas. ARTICVLVS VIII. Utrum peccatum, quod est ex passione, possit esse mortale. AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod peccatum, quod est ex passione, non possit esse mortale. Veniale enim peccatum diuiditur contra mortale: sed peccatum, quod est ex infirmitate, est ueniale, cum habeat in se causam ueniam. Cum igitur peccatum, quod est ex passione, sit ex infirmitate, uidetur quod non possit esse mortale. ¶ 2 Præ. Causa non est potior effectu; sed passio non potest esse peccatum mortale, non enim in sensualitate est peccatum mortale, ut supra habitum est. ergo peccatum, quod est ex passione, non potest esse mortale. ¶ 3 Præ. Passio abducit a ratione, ut ex dictis patet: sed ratio est conuerti ad Deum, uel auertit a Deo in quo consistit ratio peccati mortalis. peccatum ergo, quod est ex passione, non potest esse mortale. SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Rom. 7. quod passiones peccatorum operantur in membris nostris ad fructificandum morti: hoc autem est proprium mortalis peccati, quod fructificet morti. peccatum, quod est ex passione, potest esse mortale. RESPON. Dicendum, quod peccatum mortale, ut supra dictum est, consistit in auersione a deo, ut supra dictum est, qui est Deus, quae quidem auersio potest fieri a deo per rationem deliberantem, cuius etiam potest contingere, quod inclinatio anime in aliquid quod contrariatur ultimo fini, non sit peccatum mortale, quia ratio deliberans non potest occurrere, quando contingit in subitis motibus. Cum autem ex passione aliquis procedit ad actum peccati, uel ad consensum deliberatum, hoc non fit subito, unde ratio deliberans potest hic occurrere: potest enim excutere, uel saltem impedire passionem, ut dictum est. unde si non occurrat, est peccatum mortale, licet uideamus quod multa homicidia, & multa adulteria per passionem committuntur. AD PRIMUM ergo dicendum, quod ueniale dicitur tripliciter. Uno modo ex causa, quia facit